

СТАНОВИЩЕ

на проф. д.пс.н. Наталия Христова Александрова

член на научно жури за провеждане на защита на дисертация на тема
“Личностни особености на жени с репродуктивни нарушения”
на Милена Божилова за присъждане на образователна и научна степен „доктор”
по област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.2. “Психология”

Представената дисертационна разработка има своята съществена актуалност. За съжаление увеличава се числото на жените с репродуктивни проблеми, респективно репродуктивни нарушения. Особена приносна страна на този труд е, че се поставя акцент върху същностната страна на репродуктивните проблеми, а именно психиката, преживяванията на жените с такива проблеми. В този смисъл работата има особено ефективно практическо предназначение. Самата професионална близост и включеност в репродуктивните проблеми на жените на самата докторантка прави разработката особено ценна, както в теоретичен, така и в практико-психологически план.

Дисертационният труд е структуриран в три глави: теоретичен обзор на литературата, постановка на изследването, резултати от изследването с интерпретация, с увод и заключение.

Докторанката установява, че голяма част от репродуктивните нарушения при жените се дължат именно на недостатъчното приемане на женската идентичност или на конфликт в майчинската сфера. Тя приема, че по-задълбоченото изучаване на тези женски първообрази ще помогне за по-доброто разбиране и анализиране на психологическите причини за безплодие, както и за разработване и прилагане на адекватни психотерапевтични интервенции.

В рамките на теоретичния модел изследването е позиционирано в контекста на психосоматичния подход към репродуктивните нарушения, като идеята е да се постигне по-голяма прецизност по отношение на описанието на личностните особености на жените с репродуктивни нарушения и за целта докторантката избира сравнителният метод. Според нея той ще ѝ позволи да даде отговор на редица изследователски въпроси.

В настоящата разработка емоционалната регулация на поведението се разглежда в нейните общи прояви – състояние на емоционална устойчивост или неустойчивост. Един от показателите за състояние на емоционална устойчивост е отсъствието на тревожност. Показателите за емоционален контрол, които се използват в проучването са личностната и ситуативна тревожност.

В представената работа докторантката се фокусира и върху себевъзприемането при жени с репродуктивни нарушения чрез изследване на техния реален и идеален Аз образ, както и възприемането на Аза на реалния и идеалния им партньор. За основен методически подход е използвана интерперсоналната методика на Лири, която отговаря на нуждите на проведеното изследване. Тя се базира на виждането, че поведението на хората се осъществява чрез рефлектирането на взаимодействията между тях с цел постигане и поддържане на собствената самооценка и избягване на тревожността.

В резултат на съдържателния обзор са коректно формулирани предметът, целта, задачите на изследването, хипотезата. Определено в съдържанието на дисертационния труд не е акцентирано върху наличието на частни хипотези, но не може да се отрече тяхното наличие макар и не конкретно детерминирани в рамките на формулираните задачи. Определено смятам, че това в значителна степен професионално профилира докторантката като един коректен и съвестен изследовател. В този смисъл пространно са представени изследователските техники, а именно тест на Спилбъргър, въпросник за самооценка на Панайот Рандев и методиката за диагностика на междуличностните отношения. Извадката включва 300 жени на възраст между 20 и 49 г. Съобразно целите на изследването се формират две изследвани групи от по 150 жени: едната група е съставена от жени с репродуктивни нарушения и втора група от жени майки на биологично родени деца. Емпиричното проучване е проведено добросъвестно и професионално, коректно са анализирани и интерпретирани изследваните психологически феномени при двете изследвани групи жени.

Убедително са формулирани приносите на дисертационния труд като се изтъква, че при жените с репродуктивни нарушения се наблюдават по-високи стойности, както на ситуативната, така и на личностната тревожност. Установена е полово-ролева идентификация при жените майки и жените с репродуктивни нарушения. Резултатите показват определени различия в двете групи. Показано е още, че полово-ролевата схема оказва влияние върху личностната тревожност на жените с репродуктивни нарушения, но не оказва влияние върху тази на жените майки.

Проучени и анализирани са особеностите на Аз - реално и Аз - идеално в двете групи жени. Особено внимание се обръща на различията, които се установяват в образите на Аз - реално и идеално, които позволяват да се опишат и проанализират невротичните конфликти на жени с репродуктивни проблеми.

Особено ценно в разработката е нейното практическо значение, което в значителна степен има своите индиректни екзистенциални измерения за жената майка по отношение на пълноценния емоционален и духовен живот на жената като цяло.

Към представената за защита дисертационна разработка бих искала да отправя някои бележки и препоръки. Обобщеното представяне на резултатите е цялостно и коректно. Струва ми се, че по-структурираното и систематизирано формулиране на тези резултати съотнесени с извеждането на по-генерализирани изводи, биха направили работата още по-убедителна. Смятам, че високата степен на практическа приложимост на разработката дават възможност за формулиране на редица практически препоръки. Бих искала да отбележа, че в текста съществуват редица грешки-печатни и др. Също така струва ми се, че в приложенията на дисертационния труд е редното да са представени и използваните изследователски техники(без ключовете разбира се).

Независимо от направените бележки, които имат основно препоръчителен характер, бих искала да подчертая актуалността на представената разработка, която отговаря на изискванията за докторска дисертация. Докторантката показва умение за извеждане и формулиране на психологически проблем, привеждане на адекватна изследователска техника, както и компетентно анализиране и познаване на проучваната от нея научноизследователска проблематика. Това ми дава основание да дам положителна си оценка на представения за защита дисертационен труд.

Заключение: Дисертацията на тема “**Личностни особености на жени с репродуктивни нарушения**” на Милена Божилова за присъждане на образователна и научна степен „ доктор” по област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология” изцяло покрива критериите за докторска дисертация, и предлагам на Уважаемото научно жури да и присъди научната степен “доктор”.

София

Рецензент:

15. 03. 2013

(проф. Наталия Александрова)